

SKOLETJENESTEN KOLDING

UNDERVISNINGSTILBUD
SKOLEÅRET 2021/2022

SKOLEÅRET 2021/2022

FORLØB TIL HELE GRUNDSKOLEN

Redaktion

Lene Wul, Kamma Poulsen-Hansen, Kim Mikkelsen & Dennis Hornhave Jacobsen

Design

Kamilla Asmussen

Foto

Lene Wul, Kamma Poulsen-Hansen, Camilla Brask Rasmussen, Liv Grud Vestbjerg & Eva Kristensen

Tryk

From Grafisk

© 2021 KOLDING STADSARKIV
WWW.KOLDINGSTADSARKIV.DK

ARKIV
Kolding Stadsarkiv

MUSEUM | KOLDING

Koldinghus
Kongernes Samling

"...Det var rigtig sjovt at få lov til at have alle de gamle sager i hænderne. Det var ligesom, at man ikke troede, at børn kunne finde på at ødelægge dem..."

EMMA, 4. KLASSE, ØDIS SKOLE.

"...Hvis man gerne vil ændre noget, så må man selv gøre noget ..."

ELEV, LYSHØJSKOLEN, DEMOKRATIET ER MIT

INDHOLD

SKOLETJENESTEN KOLDING	5
GENNEM LOKALHISTORIEN ÅBNES GLOBALHISTORIEN	6
LOKATIONER	8
FORMIDLERE	9
FORLØB TIL INDSKOLINGEN	10
Koldinghus gennem 750 år	12
Livet i gamle dage	13
FORLØB TIL MELLEMTETRINET	14
Før Nu Fremtid	16
På sporet af min by	17
Det er kilder!	18
Med Christian 4. på Koldinghus	19
Sagen mod Krøbbel-Johanne 1647	20
Skamlingsbanken	21
Før Nu Fremtid - Christiansfeld	22
FORLØB TIL UDSKOLINGEN	23
Branden på Koldinghus	25
Bag tallene	27
Demokratiet er mit – ordet er frit	28
Herfra min verden går	30
Hvor går grænsen	31
Brikkerne til besættelsestidens Kolding	32
Morderen fra Alminde	33
Kirkegårde i Kolding kommune	34
Skamlingsbanken	35
Før Nu Fremtid - Christiansfeld	36
HISTORISKE BYVANDRINGER I KOLDING	38

SKOLETJENESTEN KOLDING

Med ændringen af museumslandskabet i Kolding Kommune ved årsskiftet 2020/2021 blev en ny skoletjeneste født: **Skoletjenesten Kolding**. Det blev den ved, at den tidligere skoletjeneste på Koldinghus og uddannelsestjenesten på Kolding Stadsarkiv blev lagt sammen og forankret ved arkivet med det formål at levere undervisningstilbud på vegne af både Kolding Stadsarkiv, Museum Kolding og Kongernes Samling – Koldinghus. For skolerne – og lærerne – betyder det, at der nu er EN indgang til kulturhistorisk åben skole-tilbud i Kolding Kommune, og at der ikke længere skelnes mellem om det er arkiv eller museum. I stedet handler det om lokalhistorien – uanset om det er på Skamlingsbanken eller Koldinghus, i Christiansfeld, på Stadsarkivet, Staldgården - eller skolernes egen nærområde. Samtidig er der hele tre formidlere at trække på, så der kan tilbydes parallelle forløb.

Alle skoletjenestens aktuelle tilbud kan findes og bookes via **www.skoletjenesten.dk/skoletjenesten-kolding**, men de er også alle samlet i dette inspirationskatalog.

Skoletjenesten Kolding leverer anderledes og nytænkende undervisningstilbud til skolerne med vægt på at eleverne skal 'gøre historie' og opleve, hvordan historien både kan være nærværende og relevant for dem selv. Ligesom vi inviterer skolerne og eleverne rundt i hele Kolding Kommune og på opdagelse i de mange spændende lokale fortællinger, der på hver sin måde indgår i den store historie.

Skoletjenesten Kolding leverer ikke blot undervisningsforløb men tilbyder også forpligtende partnerskabsaftaler, som er skræddersyet til den enkelte skole. Ligesom Skoletjenesten faciliterer et historielærernetværk i Kolding Kommune, hvor tilknyttede lærere kan hente inspiration, viden og sparring.

Endelig kan **Skoletjenesten Kolding** også tilbyde særlig tilrettelagte kompetenceudviklingsforløb til lærere, der ønsker at blive skarpere på fagets rammer og muligheder, men også hvordan man kan bruge de eksterne læringsmiljøer i åben skole til at kvalificere undervisningen yderligere.

Skoletjenesten Kolding glæder sig til endnu et spændende skoleår, hvor vi inviterer eleverne ud af skolen og ind i historien!

Lene Wul
Stadsarkivar

GENNEM LOKALHISTORIEN ÅBNES GLOBALHISTORIEN

SKOLETJENESTEN KOLDINGS PÆDAGOGISKE PROFIL

I Skoletjenesten Kolding har vi fokus på formidling af grundlæggende kildekritiske metoder og historiske forklaringsmodeller, så eleverne udvikler en forståelse af samspillet mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger i deres arbejde med historien. Samtidig lægger vi vægt på at aktualisere historien på en måde, så elevernes historiebevidsthed aktiveres og de forstår, at de selv er historieskabte og historieskabende.

Skoletjenesten Kolding er et kommunalt tilbud, der udvikler og tilbyder kulturhistoriske læringsforløb til Kolding Kommunes børneinstitutioner, grundskoler, ungdomsuddannelser og videregående uddannelsesinstitutioner. Skoletjenesten har sit primære fokus på grundskolen.

(be)Rør historien

Skoletjenesten Kolding inviterer eleverne til at (be)røre historien i en sanselig og nærværende historieundervisning med udgangspunkt i arkivet og museets samlinger, der dækker Kolding og Kolding Kommunes historie fra 1200-tallet til i dag. Her lægger vi vægt på, at elevernes møde med historien er både konkret og aktuel. Med afsæt i samlingerne sættes fokus på temaer som identitet, demokrati, krig, industrialisering, velfærdssamfund, byudvikling samt grænseland.

Tværfaglighed og refleksion

Skoletjenesten Kolding er en kulturhistorisk skoletjeneste, hvor der arbejdes systematisk med at integrere billedkunst/design, kristendom samt samfunds-fag i hovedparten af de udbudte forløb, og som indtænker en faglig progression gennem hele skoleforløbet. Med et tværfagligt fokus åbner vi op for muligheden for at gøre historiefaget mere sanseligt, så både krop og bevægelse understøttes. Ligesom vi arbejder på at skærpe elevernes sensibilitet for fortiden, så de lærer at slippe deres forudantagelser og i stedet fokusere på analyse og refleksion.

Samarbejde og samskabelse

I Skoletjenesten Kolding er der omfattende erfaring med samskabende processer og forskellige typer af partnerskaber med skolerne. Ligesom flere af undervisningsforløbene er udviklet i et samspil med kommunens skolelærere. Der udvikles løbende nye samarbejdsflader, hvor Skoletjenesten Kolding indgår som en aktiv part eller facilitator for samarbejdet, heriblandt gennem etablering af et kommunalt historielærernetværk.

Skoletjenesten Kolding er regional koordinator for Skoletjenesten – videntcenter for eksterne læringsmiljøer.

LOKATIONER

Kolding Stadsarkiv

Kolding Stadsarkiv er placeret i den gamle Borgerskole fra 1856, der i dag er en del af Nicolai kulturkompleks. I arkivets magasiner har vi samlinger, der dækker perioden fra 1841 og frem til i dag. Det kan for eksempel være fotos, aviser, breve, lydoptagelser, film og dagbøger, samt offentlige dokumenter som bl.a. referater fra byrådsmøderne. Magasinerne er et skatkammer fyldt med originale kilder, og samlingerne gør os i stand til at fortælle historier om både stort og småt i hele lokalområdet. I modsætning til de fleste andre skatkamre, så må man på arkivet både se og røre, men også selv fortælle historien.

Museum Kolding

Få Koldings fantastiske kulturhistorie udfoldet – såvel lokalhistorie, national historie som verdenshistorie! Fra UNESCO verdensarv i Christiansfeld, over Skamlingsbankens historie som danskhedens vugge til nyere tids kulturhistorie i hele Kolding Kommune. Museum Kolding har til huse på tre fysiske lokationer: Staldgården i Kolding by, der også huser den unikke Zelle II - der står som da, Gestapo forlod den - Besøgscentret Skamlingsbanken og i Søstrehuset i Christiansfeld. Ambitionen for museet er, at det skal være et moderne og højaktuelt museum, som med nyskabende og relevante udstillinger og formidling skal være kommunens lokalhistoriske kraftcenter.

Museets ansvarsområde er nyere tids kulturhistorie i Kolding Kommune foruden specialansvar for dansk sølv fra renæssancen til i dag.

Kongernes Samling - Koldinghus

Koldinghus – Jyllands sidste kongeborg – har gennem sin mere end 750-årige eksistens spillet en væsentlig rolle i Danmarks historie: som grænseværn, som kongelig residens, som sæde for den lokale statsadministration. Efter katastrofebranden i 1808 har slotsruinen tiltrukket sig megen opmærksomhed som malerisk ruin, som inspirationskilde for malere og digtere, og gennem mere end 100 år har ruinen været genstand for restaureringer og gradvis indretning til kulturhistorisk museum og hjemsted for kulturelle aktiviteter. Skoletjenesten Kolding tilbyder kulturhistoriske undervisningsforløb om slottets og slottets forbindelse med Kolding by.

På skolen eller i skolens nærområde

Nogle forløb tilbydes til skolen eller skolens nærområde. Se de enkelte forløbsbeskrivelser for informationer om det.

I Skoletjenesten Kolding kan vi tilbyde børn og unge en autencitet og taktilitet i mødet med vores samlinger i vores eksterne læringsrum. Samtidig bruger vi også samlingerne i samspil med byrummet og kulturlandskabet, som er helt tæt på eleverne. Afgørende for os er, at vi altid tager udgangspunkt i elevens helt nære livsverden.

FORMIDLERE

Kamma Poulsen-Hansen

*Mag.art i forhistorisk arkæologi med supplering i kultur og formidling
samt uddannet museumsunderviser*

At åbne elevernes øjne for en helt ny måde at se deres by på er for mig den største motivation i arbejdet med historieformidling for børn. Den taktile tilgang til historien har grund i min uddannelse som arkæolog, hvor genstandene åbner op for de store fortællinger. Arkivalier har et ry som støvede og kedelige, men når børnene påfører sig de hvide handsker og går på jagt i arkivæskerne efter de gode fortællinger, åbner sig en helt ny verden for dem, og historien bliver lige nærværende. At se børnenes verden åbne sig til nye dimensioner og derved give dem ekstra dimension til historien gør mig glad over at gå på arbejde hver dag.

Kim Mikkelsen

Folkeskolelærer og historienør

Historie er et vigtigt fag. Der er her, vi får forklaringen på, hvordan vores moderne verden er blevet til og hvordan hver periode gennem historien har givet sit bidrag til vores hverdag. Historie er heller ikke et fjernt emne, der kun kan læres gennem bøger. Faget historie starter med en selv, breder sig til der, hvor man bor lokalt, til det land man bor i, inden man ender ude i den store verden. Den kan forstås (eller opleves) gennem skuespil, modelbygninger, orienteringsløb – kun fantasien sætter grænser.

Dennis Hornhave Jacobsen

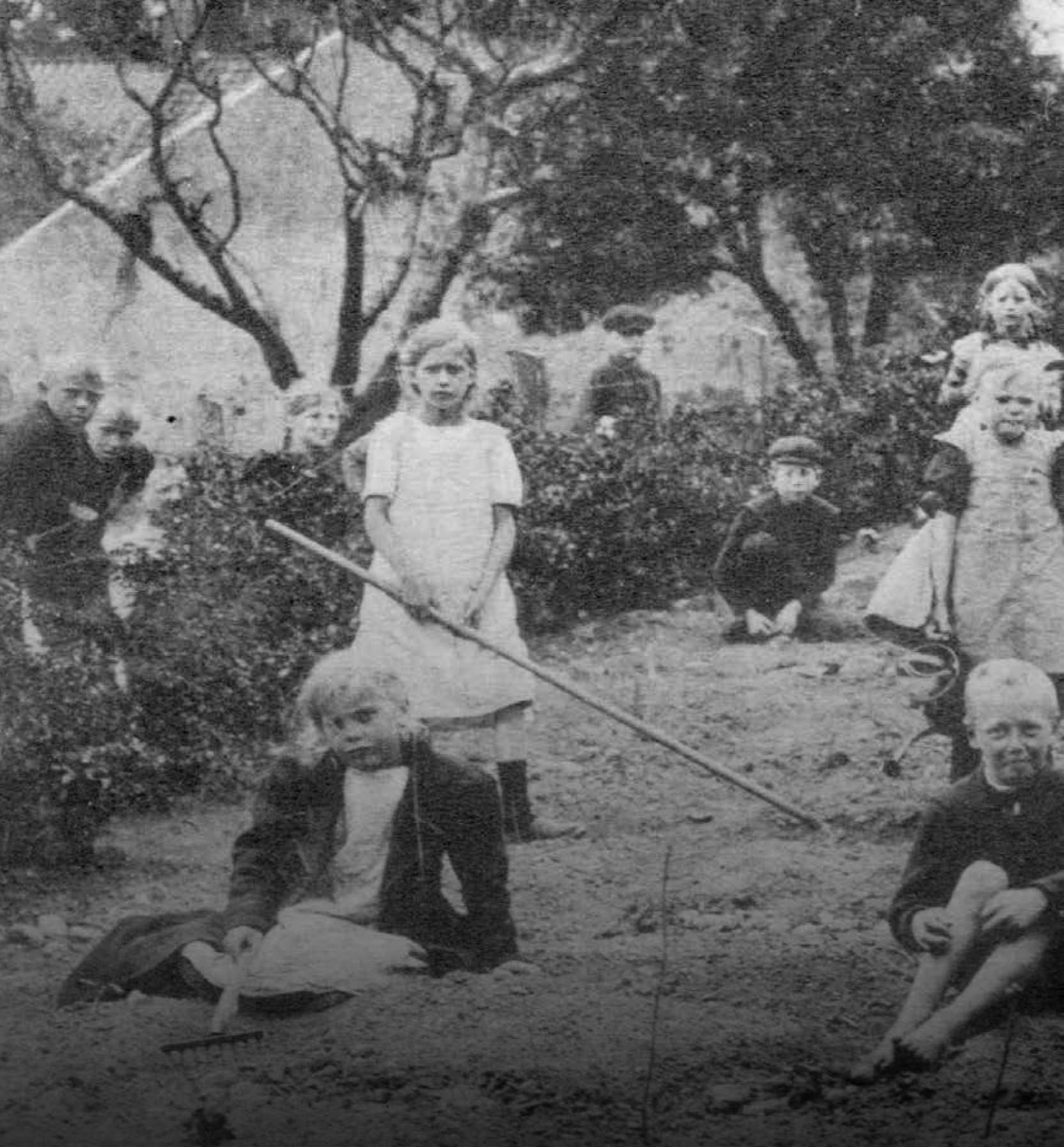
Læreruddannet og cand. mag i pædagogik

At gå på opdagelse i historien skal også være en anledning til at gå på opdagelse i sig selv, og de fællesskaber man er en del af. Derfor er det vigtigt for mig, at historie både handler om de store linjer, men også om helt jordnære og håndgribelige problemstillinger - hvordan iscenesætter vi fx os selv, hvordan vi indretter vores liv og hvordan har det alt sammen set ud over tid? Hvis man bliver klogere på fortiden, har man på den måde også mulighed for at forholde sig mere nuanceret, til den fremtid vi alle skal være med til at skabe.

Camilla Brask Rasmussen (barselsorlov fra 1. april 2021)

Cand.mag. i historie med sidefag i journalistisk formidling

For mig drejer historien sig ikke kun om konger, statsministre og andre berømte og magtfulde mennesker. I virkeligheden fortæller den del af vores historie kun en brøkdel om, hvorfor vores verden er, som den er. Skal man nærme sig et større billede, skal man i ligeså høj grad dyrke den lokale historie og historien om helt almindelige menneskers liv og hverdag. Jeg oplever, at elevernes møde med de lokale historier skaber AHA-oplevelser, der kan være med til at stimulere deres interesse for og engagement i vores fælles fortid, nutid og fremtid.

FORLØB TIL INDSKOLINGEN

› KOLDINGHUS GENNEM 750 ÅR
› LIVET I GAMLE DAGE

KOLDINGHUS GENNEM 750 ÅR

En introduktion til Koldinghus

Sted: Koldinghus.

Varighed: 1½ klokke-time.

Fag: Historie, men dansklæreren er også velkommen.

Målgruppe: Indskolingen.

Kompetenceområde: Undervisningsforløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kronologi og sammenhæng".

Arbejdsform: Rundvisning.

Hvorfor ligger der et slot i Kolding, og er det rigtigt, at der har boet prinser og prinsesser på det?

Vi tager på en tur rundt på det gamle slot og hører om dets spændende historie. På turen kommer vi både op i det store tårn og ned i den uhyggelige fangekælder. Vi fortæller om konger og prinsesser, om folk i fangekælderen og måske et par uhyggelige spøgelseshistorier – hvis I tør.

Tanken er at gøre eleverne til ambassadører for Koldinghus.

LIVET I GAMLE DAGE

Oplevelsesdag

Vi rejser tilbage i tiden til årene omkring 1910, og forestiller os, vi levede dengang. Hvordan var det at gå i skole - og havde børnene overhovedet tid til at lege? Der introduceres med en PowerPoint, hvor der bliver fortalt om livet dengang og eleverne ser nogle billeder, der viser, hvordan det så ud for 100 år siden, der hvor eleverne bor i dag. Bagefter er der en smagsprøve på datidens kokekunst.

Så er det tid til at besøge skolen anno 1910. Alle elever får nye navne - navne, der er hentet fra rigtige børn, der levede dengang i det område, eleverne kommer fra. Elever fra f.eks. Vonsild Skole kommer altså til at spille børn, der rent faktisk boede i Vonsild dengang. Børnene stiller pænt op og prøver datidens undervisning - og spanskrøret er ikke til pynt!

Læreren skal huske:

Afsæt god tid at dele de roller ud, som vi sender til skolen på forhånd. Børnene skal også kunne "Fadervor" og de to første strofer af "Op al den ting som Gud har gjort" udenad. Så kan vi nemlig øve salmevers.

Sted: Hjemme i klasseværelset.

Varighed: Fra to til fire lektioner, alt efter hvad der er tid til.

Fag: Fortrinsvis historie, men dansk kan også indtages.

Målgruppe: Indskolingen, men kan tilrettes mellemtrinnet.

Kompetenceområder: Undervisningsforløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kronologi og sammenhæng".

Arbejdsform: PowerPoint-præsentation og klasseundervisning/rollespil.

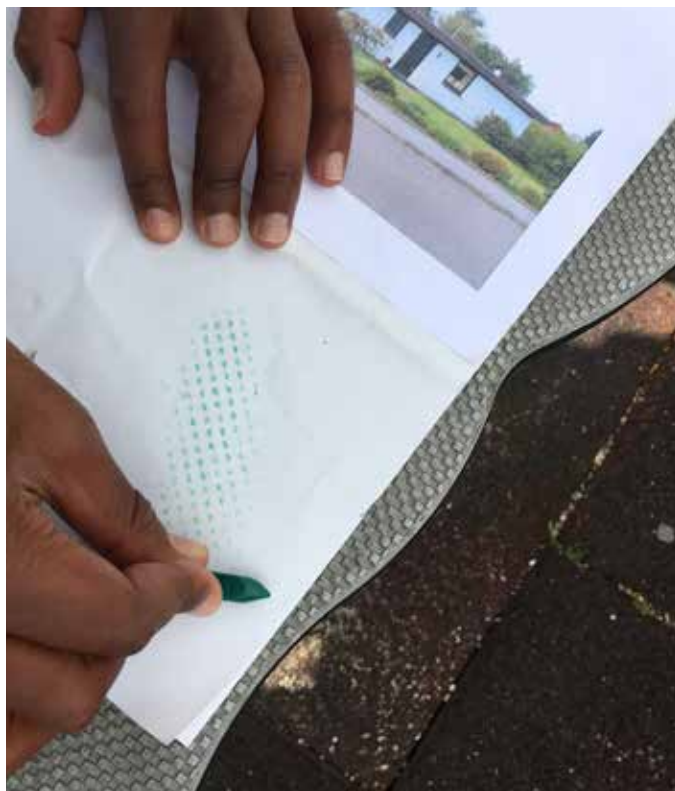
A person wearing a maroon hoodie is looking down at a historical map of Copenhagen. The map shows the city's layout with streets, buildings, and the harbor. The person's hand is visible at the bottom right, pointing at the map. The text is overlaid on the map.

FORLØB TIL MELLEMTRINNET

- › FØR NU FREMTID
- › PÅ SPORET AF MIN BY
- › DET ER KILDER!
- › MED CHRISTIAN 4. PÅ KOLDINGHUS
- › SAGEN MOD KRØBBEL-JOHANNE 1647

FØR NU FREMTID

En byvandring i skolens lokalområde

Sted: På skolen.

Varighed: 2 klokke timer.

Fag: Historie og billedkunst.

Målgruppe: Mellemtrinnet.

Kompetenceområde: Undervisningsforløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde" og "historiebrug" og kompetenceområdet for billedkunst indenfor "billedfremstilling".

Arbejdsform: Individuelt og hele klassen samlet.

Eleverne tages med på en byvandring med skolen som udgangspunkt, og hvor eleverne selv deltager aktivt. Her åbnes deres nære byrum op og foldes ud. De opdager, hvordan de i deres helt nære lokalområde kan møde historien.

Undervisningsforløbet starter i klassen, hvor eleverne introduceres til arkiv og museum, og vi taler med dem om, hvordan man kan se lokalhistorien i landskabet og byrummet. Byvandringen består af en række stop ved steder eller bygninger, hvor der foldes en fortælling om lokalhistorien ud ved hjælp af fotos fra arkivets samlinger. Undervejs deltager eleverne aktivt, når de skal lede efter bygninger, følge med i vandringen på deres eget kort, lave frottage med oliekridt og tegne colour diary. Formålet er at vække elevernes fornemmelse for lokalhistorien, som den fremtræder i bybilledet. Til slut får eleverne mulighed for at formulere ønsker til fremtiden i deres lokalområde.

Efterbearbejdning

De iagttagelser og øvelser eleverne har arbejdet med kan bruges hjemme på skolen i både historie, billedkunst og dansk. Man kunne fx:

- › Tegne eller skrive en fortælling om sit ønske for fremtiden.
- › Researche yderligere på lokalhistorien og formidle det – visuelt eller mundtligt.

PÅ SPORET AF MIN BY

Om kort og historiske spor i Kolding

Med udgangspunkt i Stadsarkivets kortsamling, der indeholder både ældre og nyere kort over Kolding, bliver eleverne kloge på hvordan og hvorfor Kolding har udviklet sig, som den har.

Gennem en byvandring i Kolding med et kort fra 1910 i hænderne, bliver eleverne fortrolige med at aflæse ældre kort. Samtidig ser de eksempler på historiske spor i bybilledet. På arkivet dykker eleverne gruppevis ned i forskellige områder i Kolding og deres historie. De søger oplysninger i kort og kilder fra arkivet. Arbejdet munder ud i en fælles refleksion over spørgsmål som: Hvorfor bliver nogle bygninger bevaret, imens andre rives ned? Hvorfor får nogle personer opkaldt veje efter sig, imens andre ikke gør? Eleverne kommer også til at reflektere over udviklingen i fremtidens Kolding: Vil byen blive ved med at vokse? Hvem vil vi opkalde gaderne efter i fremtiden?

Læreren skal huske

At inddеле klassen i 7 grupper.

Efterbearbejdning

Eleverne kan lave lignende øvelser og undersøgelser af historien bag deres egen by eller bykvarter med udgangspunkt i www.koldingwiki.dk og historiske og moderne kort. Mange af kortene, der bruges i forløbet, er tilgængelige online på www.historiskatlas.dk eller <https://sdfekort.dk/spatialmap>.

Klassen får det kort, de har arbejdet med i grupperne, med hjem og kan arbejde videre med det. Det kan være, at de skal formidle de historier, de har fundet i kilderne fra arkivet, gennem værktøjer de kender fra skoletube.

Sted: På skolen.

Varighed: 2 klokke timer.

Fag: Historie og billedkunst.

Målgruppe: Mellemtrinnet.

Kompetenceområde: Undervisningsforløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde" og "historiebrug" og kompetenceområdet for billedkunst indenfor "billedfremstilling".

Arbejdsform: Individuelt og hele klassen samlet.

DET ER KILDER!

Om at læse og forstå originale kilder

Sted: Kolding Stadsarkiv, Skolegade 2B, 6000 Kolding.

Tidsforbrug: 2 klokketimer (mulighed for tilpasning ved fravalg af enkelte kildetyper).

Fag: Historie og billedkunst.

Målgruppe: Mellemtrinnet (forløbet kan tilpasses til de første udskolingsår).

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde" og kompetenceområderne for billedkunst indenfor "billedkommunikation" og "billedfremstilling".

Arbejdsform: Samlet gennemgang i dialog og individuelt arbejde, men de kan samarbejde i par og ideudveksle og hjælpe hinanden.

Hvad er kilder – og hvordan læser man dem? Disse spørgsmål er omdrejningspunktet for dette kildeforløb for mellemtrinnet, hvor eleverne stifter bekendtskab med flere forskellige kildetyper; aviser og breve, skrevet med henholdsvis gotisk skrift og skråskrift, fotos og kort.

At læse og forstå kilder kræver en forforståelse, som kan være svær at etablere, når man ikke har de originale kilder til rådighed. I dette forløb får eleverne nogle værktøjer, der giver dem et indblik i hvordan man læser og forstår de originale kilder, som man kan finde i Stadsarkivets magasiner. Jo før eleverne introduceres til originale kilder og får en forståelse af, at kilder ikke kun er skrevet på A4-ark med skrifttypen Times New Roman, desto bedre forudsætninger får de for at bruge kilderne aktivt. Der kan vælges mellem to temaer for kilderne: Første Verdenskrig og Genforeningen.

Læreren skal huske

- › At vælge et tema og give skoletjenesten besked

Efterbearbejdning

- › Der kan laves orienteringsløb, hvor de forskellige temaer og kildetyper bringes i spil på posterne.
- › Man kan arbejde videre med kildekritik på klassen, gå mere i dybden med de kildekritiske begreber eller med én af de fire kildetyper.
- › Eleverne kan præsenteres for en helt anden type kilde – fx en mundtlig kilde. Det kunne for eksempel være en krigsve-teran eller "bare" bedsteforældre og forældre.

MED CHRISTIAN 4. PÅ KOLDINGHUS

Rundvisning med fokus på Christian 4. og hans ophold på Koldinghus, særligt som barn.

Christian 4., der regerede 1588-1648, er en af de bedst kendte konger i Danmark. Han er samtidig en af de konger, der opholdt sig mest på Koldinghus, især i sin barndom. Han er tillige en af de konger, der har sat det største præg på Koldinghus. Kæmpetårnet blev således bygget i begyndelsen af 1600-tallet i hans regeringstid.

På vores vandring rundt på slottet vil vi følge i Christian 4.s fodspor. Undervejs vil vi fortælle beretningen om, hvordan han som lille skoledreng blev sendt til Koldinghus af sine forældre for at gå i skole her, hvordan han som voksen konge byggede videre på slottet og om de fester, han holdt her. Til slut vil vi gå i museets skolestue og selv opleve den undervisning, Christian 4. fik som barn. På skemaet står der skrivning og matematik – og spanskrøret er ikke til pynt!

Sted: Koldinghus.

Varighed: 2 klokke timer.

Fag: Historie.

Målgruppe: 3.-6. klasse.

Kompetenceområder: Forløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kronologi og sammenhæng".

Arbejdsform: Rundvisning og lidt klasserumsundervisning.

SAGEN MOD KRØBBEL-JOHANNE 1647

Historisk retssag med domfældelse

Sted: På skolen i klasseværelset.

Varighed: 2 klokketimer.

Fag: Historie, men dansk kan også inddrages.

Målgruppe: mellemtrinnet, men kan også tilpasses udskoling.

Kompetenceområder: Forløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kronologi og sammenhæng".

Arbejdsform: Rollespil og klasseundervisning.

Den 25. juli 1647 stod Johanne Hanskone, kaldet "Krøbbel-Johanne", foran Kolding Byting, anklaget for trolddom. Sagen havde været behandlet af retten i nogle måneder, og nu skulle sagen afgøres. Blev hun kendt skyldig, var straffen klar: Døden på bålet!

Vi vil fortælle om hekseprocesserne i Danmark og udlandet. Hvorfor opstod de, og hvorfor forsvandt de igen. Efter at have fået en tilstrækkelig baggrundsviden skal eleverne søge at genskabe selve retssagen mod Johanne, som den oprindeligt har været, baseret på de originale retsdokumenter. Vi ned sætter et nævningeting, der får lov til at træffe den endelige afgørelse.

Sagen er ikke opdigtet. Den har fundet sted og er beskrevet i bogen "Da Krøbbel-Johanne blev brændt", som er udgivet af Kolding Stadsarkiv.

SKAMLINGSBANKEN

Kampen om sproget – kampen om fortiden

Mindesmærkerne på Skamlingsbanken er håndgribelige udtryk for en tid med konflikter om sprog og nationalt tilhørsforhold. I forløbet introduceres eleverne ved hjælp af mindesmærkerne i landskabet til en kompliceret men vigtig periode i områdets, og ikke mindst Danmarks historie. Ved hjælp af greb fra grundskolens kreative fag skal eleverne selv undersøge mindesmærkerne og reflektere over, hvorfor nogle mennesker er vigtige nok til, de skal mindes. Ud over monumenterne på Højskamlingen inddrager forløbet Klokkestablen, så forløbet på den måde viser, hvor forskelligartet mindesmærker kan udføres. Som afrunding på første del af forløbet udarbejder eleverne en skitse, til et mindesmærke de kunne tænke sig at opføre. Afslutningen på forløbet foregår i besøgscenteret, hvor eleverne sendes på opdagelse efter de fortællinger, personer og genstande de er blevet introduceret for undervejs.

Efterbearbejdning

De fortællinger og øvelser eleverne har arbejdet med kan bruges hjemme på skolen i både historie, billedkunst/håndværk og design og dansk.

Eleverne kan fx:

- › Lave deres eget mindesmærke over en person de vurderer er vigtig at huske i fremtiden.
- › Skrive taler om emner de selv brænder for.
- › Undersøge historiebrug i mindesmærker og taler.

Sted: Skamlingsbanken og besøgscenteret.

Varighed: 1,5 klokke time.

Fag: Historie og Billedkunst/Håndværk og Design.

Målgruppe: Kan tilpasses grundskolens klasser.

Kompetenceområde: Undervisningen understøtter kompetenceområderne i historie: Kildearbejde og historiebrug. Billedkunst: Billedfremstilling og billedkommunikation.

FØR, NU, FREMTID - CHRISTIANSFELD

En aktiv byvandring

Sted: Christiansfeld.

Varighed: 2 klokketimer.

Fag: Historie.

Målgruppe: Mellemtrin og udskoling.

Kompetenceområde: Undervisningsforløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde" og "historiebrug".

Arbejdsform: Hele klassen samlet.

Tag eleverne med på en byvandring i Christiansfeld, og hør om Brødremenighedens og byens spændende historie. Byvandringen tilpasses klassetrin.

Eleverne tages med på en byvandring, hvor eleverne selv deltager aktivt. Her åbnes det nære byrum op og foldes ud. De opdager, hvordan de i deres helt nære lokalområde kan møde historien.

Undervisningsforløbet starter med, at eleverne introduceres til arkiv og museum, og vi taler med dem om, hvordan man kan se lokalhistorien i landskabet og kan se lokalhistorien i byens rum i Christiansfeld. Byvandringen består af en række stop ved steder eller bygninger, hvor der foldes en fortælling om lokalhistorien ud ved hjælp af fotos. Undervejs deltager eleverne aktivt, når de skal lede efter bygninger, følge med i vandringen på deres eget kort, lave frottage med oliekridt og tegne colour diary. Formålet er at vække elevernes fornemmelse for lokalhistorien, som den fremtræder i bybilledet.

de danske nazister og
de danske soldater. Fritz
Kolding var indgængende til
Kolding og et midler tidligt
til ham. Han var snedker mester, ved
Lillebror. Han skulle tie stille, og et
Par dage efter var han løsladt igen.

FORLØB TIL UDSKOLINGEN

- › BRANDEN PÅ KOLDINGHUS
- › BAG TALLENE
- › DEMOKRATIET ER MIT – ordet er frit
- › HERFRA MIN VERDEN GÅR
- › HVOR GÅR GRÆNSEN?
- › BRIKKERNE TIL BESÆTTELSESTIDENS KOLDING
- › MORDEREN FRA ALMINDE
- › KIRKEGÅRDE I KOLDING KOMMUNE

BRANDEN PÅ KOLDINGHUS

Kildekritisk opgave

Sted: På skolen i klasseværelset eller på Koldinghus.

Varighed: 2 klokketimer.

Fag: Historie.

Målgruppe: 7.-10. klasse.

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde".

Arbejdsform: Klasseundervisning og selvstændig opgaveløsning.

Midt om natten d. 29. marts 1808 udbrød en brand på Koldinghus. Hvorfor det gamle slot brændte, findes der i dag to forklaringer på. Den ene forklaring er ret enkel: Koldinghus brændte ved et hændeligt uheld, hvor spanske soldater kom til at fyre lidt for kraftigt op i kakkelovnen. Den anden forklaring er højdramatisk. Branden var et forsøg på at slå den kommanderende general Bernadotte ihjel ved at brænde ham inde. Soldaterne hadede ham og nu skulle han dø.

Eleverne skal ved at undersøge kilderne til forløbet under branden finde ud af, hvilken forklaring der er den rigtige. Bagefter vil vi kigge på, hvordan vi i dag kan bruge kildekritik, som et værktøj i vores hverdag. Hvad gør man f.eks. hvis der kommer en mail fra skattevæsenet om, at man skal have penge tilbage, eller banken pludselig ringer og fortæller, at forbrydere er ved at lænse ens bankkonto?

BAG TALLENE

Ghettoplanens konsekvenser i Kolding

Eleverne arbejder i dette undervisningsforløb med ghettoer og regeringens ghettoplan i et Koldingperspektiv. Formålet med forløbet er at vise eleverne, at der er flere nuancer bag de tal og statistikker, de præsenteres for i samfundsfag. Eleverne introduceres først til ghettoerne, den almene boligs historie og formål gennem en byvandring. På den måde får eleverne set og oplevet det sted, som de skal bruge dagen på at beskæftige sig med. På arkivet introduceres eleverne for forskellige typer af kilder, der anvender tal, og får viden om, hvordan man kan gå kildekritisk til den slags fremstillinger. Eleverne arbejder efterfølgende med forskellige kilder i grupper, og prøver selv at omsætte tal og statistikker visuelt på en måde, der passer ind i den historie, de gerne vil fortælle om ghettoerne.

Efterbearbejdning

Med det faktafundament eleverne har opnået på arkivet, kan man i klassen bl.a. arbejde videre med løsninger på aktuelle genhusningsudfordringer, nedrivning af eksisterende boliger og nybyggeri. Samt diskutere alment boligbyggeri og arkitekturens betydning for de mennesker, der bor der.

Læreren får efter forløbet tilsendt kilderne, som eleverne arbejder med i forløbet, så de kan opgives som pensum til eksamen.

Læreren skal huske

- At inddеле klassen i otte grupper før besøget på arkivet.
- At vi mødes på parkeringspladsen ved Lærkevej i Skovparken.

Sted: Kolding Stadsarkiv, Skolegade 2B, 6000 Kolding.

Varighed: 4 klokke timer.

Fag: Samfundsfag.

Målgruppe: 8.-9. klasse.

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområderne i samfundsfag indenfor "samfundsfaglige metoder", "politik" og "sociale og kulturelle forhold". I forløbet udarbejdes et procesprodukt, der kan bruges som inspiration til kulturteknikker til eksamen.

Arbejdsform: Individuelt og i grupper.

DEMOKRATIET ER MIT – ordet er frit

Fra ide til handling i lokalpolitik

Sted: Kolding Stadsarkiv, Skolegade 2b, 6000 Kolding og byrådssalen.

Varighed: Kl. 9-14.

Fag: Historie og samfundsfag.

Målgruppe: 8.-9. klasse.

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde" og "historiebrug". Ligeledes understøttes kompetenceområderne i samfundsfag indenfor "politik" og "social- og kulturelle forhold". I forløbet udarbejdes et procesprodukt, der kan bruges som inspiration til kulturteknikker i forbindelse med eksamen.

Arbejdsform: Individuelt og i grupper.

I dette forløb får eleverne indblik i det kommunale demokrati. Gennem kilder, der belyser sagen om etableringen af et storcenter i Kolding, får eleverne viden om, hvordan en idé bliver til et forslag og til sidst en beslutning i byrådet. Vi starter dagen med en gåtur, hvor eleverne får et kort historisk rids over udviklingen i byens handelsliv og kommunens planer herfor indtil Kolding Storcenter blev etableret. Tilbage på arkivet arbejder eleverne i otte grupper med kilder, der belyser sagens gang. Som overgang til besøget i byrådssalen gives et kort historisk rids over den kommunale strukturs udvikling og den kommunale administrations arbejdsopgaver. Denne viden sætter eleverne i spil, når forløbet afsluttes i byrådssalen. Her diskuteres elevernes egne idéer og forslag, der argumenteres, indgås kompromisser og til sidst afholdes en afstemning. Det sejrende forslag præsenteres for et byrådsmedlem, der giver feedback og kommer med forslag til, hvordan klassen kan arbejde videre med deres sag.

Efterbearbejdning

- › Der kan udledes ideologier fra diskussionen i byrådssalen.
- › Klassen kan også diskutere forslag igen - nu med holdninger, der matcher bestemte politiske partier eller ideologier, i stedet for egne holdninger.
- › Der kan også startes en ny diskussion, med forslag, der har sit fokus på nationalpolitik.

Læreren skal huske

- › Der skal bruges minimum en lektion på at forberede 4-6 forslag og argumenter for/imod. Husk at forslagene skal være kommunalpolitiske og at de skal tage udgangspunkt i elevernes livsverden. Forslagene sendes til arkivet på mail cirka en uge før forløbet.
- › Det er en stor fordel, hvis klassen allerede har talt lidt om hvad staten, regionerne og kommunerne er.
- › Læreren skal lave otte grupper, som eleverne skal arbejde i formiddagen.
- › Kontakt uddannelsestjenesten i god tid før forløbet.

Vigtig information

Demokratiet er mit – ordet er frit kan kun bookes på tirsdage, onsdag og torsdage i følgende uger i skoleåret 2021/2022:

Uge 39

Uge 43

Uge 44

Uge 11

Uge 12

Uge 19

HERFRA MIN VERDEN GÅR

Kildearbejde med udgangspunkt i skolens lokalområde

Sted: Kolding Stadsarkiv, Skolegade 2B, 6000 Kolding.

Varighed: 3 klokketimer.

Fag: Historie.

Målgruppe: Udskoling (kan tilpasses 6. klasse).

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområdet "kildearbejde". I forløbet udarbejdes et procesprodukt, der kan bruges som inspiration til kulturteknikker til eksamen.

Arbejdsform: Dialogbaseret og gruppearbejde.
Kernetema: Velfærdssamfund og identitet.

Med udgangspunkt i kilder fra arkivets samling, der drejer sig om deres eget lokalområde, åbnes elevernes øjne for historien i det samfund de færdes i til daglig. Eleverne researcher selv på historier, som de selv vælger, og de arbejder selv med at strukturere deres viden i en fortælling, andre kan få glæde af. Gennem en fælles brainstorm med mindmap finder vi frem til en række historiske fortællinger, som eleverne gerne vil dykke ned. De researcher herefter selv på historierne gennem kilder og søgebaser. Eleverne introduceres til storyboard som et værktøj til at formidle deres historie. På den måde sættes struktur på den viden, de har fået. Undervejs skal de tage stilling til, hvilke kildetyper de bruger til deres fortælling og kildernes troværdighed. Til slut samler vi op og eleverne giver et kort resume af den historie, de selv har arbejdet med ved hjælp af deres storyboard.

HVOR GÅR GRÆNSEN?

Om genforeningen i 1920

I dette undervisningsforløb zoomes ind på kanonpunktet Genforeningen i 1920. Kolding ligger i det grænseland, hvor flere begivenheder før, under og efter Genforeningen udspillede sig. Begivenheden sættes i undervisningsforløbet ind i en sammenhæng gennem kilder, der kan belyse forskellige aspekter af denne væsentlige historiske begivenhed. Eleverne arbejder selv aktivt med forskellige kildetyper såsom aviser, erindringer, breve, postkort samt billeder, der hver især bidrager til forståelsen af Genforeningens betydning i dens samtid og i dag. Igennem dagen lægges op til, at eleverne reflekterer over Genforeningens betydning for dem selv, for datiden, for nutiden og for fremtiden. Til sidst svarer eleverne på spørgsmålet om, hvor på kroppen Genforeningen sidder: i hjertet, hjernen eller fødderne?

Efterbearbejdning

› Gåtur omkring mindesmærker i Kolding by og dialog om, hvem der skriver historien og hvem der bestemmer, hvad der skal mindes.

Læreren skal huske

- › At lave 7-10 grupper (helst 10).
- › Man kan med fordel have talt om patos, (etos) og logos.

Sted: Kolding Stadsarkiv, Skolegade 2B, 6000 Kolding.

Varighed: 4 klokketimer.

Fag: Samfundsfag.

Målgruppe: 8.-9. klasse.

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområderne i samfundsfag indenfor "samfundsfaglige metoder", "politik" og "sociale og kulturelle forhold". I forløbet udarbejdes et procesprodukt, der kan bruges som inspiration til kulturteknikker til eksamen.

Arbejdsform: Individuelt og i grupper.

BRIKKERNE TIL BESÆTTELSESTIDENS KOLDING

Et kildebaseret forløb

I dette forløb lægger eleverne brikkerne til historien om besættelsestidens Kolding. Historieskrivning er nemlig ligesom et puslespil, hvor kilderne er brikkerne. Her er det eleverne selv der lægger brikkerne til historien. De læser kilder og formidler deres nye viden gennem et puslespil med otte brikker. Hver brik har et tema: indkvartering af tyske soldater, kvinder der var kærester med tyske soldater, modstandskampen, danskere der samarbejdede med tyskerne, sortbørshandlen, jødernes flight og tyske flygtninge. Formidlingen af kilderne sker på en byvandring, hvor eleverne gruppevis fortæller om hver deres brik. Formålet med puslespillet er at give plads til de små historier og nuancer, som der ikke altid bliver plads til i de store samlede fortællinger. Brikkerne til puslespillet samles først til sidst og et hul i den samlede fortælling afsløres.

Efterbearbejdning

➤ Puslespillet om besættelsestiden kan fungere både som en opstart til et nyt forløb i klassen, som et lokalhistorisk nedslag i et længere forløb og som en afslutning/opsamling på et forløb I er ved at afslutte.

Læreren skal huske

➤ Læreren skal på forhånd inddele eleverne i 8 grupper.

Sted: Kolding Stadsarkiv, Skolegade 2B, 6000 Kolding.

Varighed: 3 klokketimer (kan justeres ned til 1,5 time, hvis byvandringen skæres fra).

Fag: Historie.

Målgruppe: Udskoling (kan tilpasses 6. klasse).

Kompetenceområde: Forløbet understøtter kompetenceområdet "kildearbejde". I forløbet udarbejdes et procesprodukt, der kan bruges som inspiration til kulturteknikker til eksamen.

Arbejdsform: Dialogbaseret og gruppearbejde.

Kernetema: Velfærdssamfund og identitet.

MORDEREN FRA ALMINDE

Historisk retssag

Den 19. januar 1840 døde husmand Julius Nielsen fra Egtved Sogn i en alder af 45 år. Han havde skrantet i noget tid, så umiddelbart var der ikke noget mystisk ved dødsfaldet; men pludselig kom der en anklage mod enken Elisabeth Andersdatter. Anklagen gik på, at hun var træt af sit ægteskab og havde ryddet sin mand af vejen ved at forgifte ham. Politiet blev tilkaldt, og sagen kørte. Der blev indkaldt og afhørt vidner, og giftekasperter kom med deres svar. Vi nedsætter en kommission og prøver at opklare sagen. Eleverne spiller vidner og kommissionsmedlemmer. Var det mord eller sygdom, der tog livet af den arme Julius?

Forløbet giver eleverne et indblik i sammenhængen mellem forbrydelse og straf i fortiden. Samtidig lægger det op til diskussion om nutidens syn på selv samme spørgsmål.

Sted: På skolen i klasseværelset.

Varighed: 2 klokke timer.

Fag: Historie.

Målgruppe: Udskolingen.

Kompetenceområder: Forløbet understøtter kompetenceområdet i historie indenfor "kildearbejde".

Arbejdsform: Rollespil, hvor eleverne spiller de personer, der deltog i sagen.

KIRKEGÅRDE I KOLDING KOMMUNE

Opgaveløsning med masser af bevægelse

Sted: En kirkegård i nærheden af jer.

Varighed: 1½ klokke timer.

Fag: Historie, men læreren i kristendomskundskab er også velkommen.

Målgruppe: Mellemtrin og udskoling.

Kompetenceområder: Forløbet understøtter kompetenceområder for historie indenfor "kronologi og sammenhæng" og folkeskolens formålsparagraf omkring elevernes "kendskab til dansk kultur".

Arbejdsform: Rundvisning og opgaveløsning.

De danske kirkegårde rummer en uvurderlig del af vores kulturhistorie. Det er samtidig et område, hvor Danmark adskiller sig afgørende i forhold til vores nabolande. Der er således ikke ret mange lande, der indretter deres kirkegårde som haver!

Efter en kort præsentation sendes eleverne rundt på kirkegården for at finde de spændende historier og oplysninger gravstederne gemmer på. Er der ekstratid, kan vi gå en tur rundt på kirkegården og høre lidt mere om udvalgte gravsteder.

Der er udviklet forløb til følgende kirkegårde i Kolding Kommune: Den gamle kirkegård i Kolding, Sdr. Kirkegård i Kolding, Sdr. Bjert Kirkegård, Dalby Kirkegård, Alminde Kirkegård og Skanderup Kirkegård.

Skriv til os i god tid, hvis din kirkegård ikke er på listen.

Læreren skal huske

» At have inddelt eleverne i gode arbejds hold.

SKAMLINGSBANKEN

Kampen om sproget – kampen om fortiden

Mindesmærkerne på Skamlingsbanken er håndgribelige udtryk for en tid med konflikter om sprog og nationalt tilhørsforhold. I forløbet introduceres eleverne ved hjælp af mindesmærkerne i landskabet til en kompliceret men vigtig periode i områdets, og ikke mindst Danmarks historie. Ved hjælp af greb fra grundskolens kreative fag skal eleverne selv undersøge mindesmærkerne og reflektere over, hvorfor nogle mennesker er vigtige nok til de skal mindes. Ud over monumenterne på Højskamlingen inddrager forløbet Klokkestablen, så forløbet på den måde viser, hvor forskelligartet mindesmærker kan udføres. Som afrunding på første del af forløbet udarbejder eleverne en skitse, til et mindesmærke de kunne tænke sig at opføre. Afslutningen på forløbet foregår i oplevelsescenteret, hvor eleverne sendes på opdagelse efter de fortællinger, personer og genstande de er blevet introduceret for undervejs.

Efterbearbejdning

De fortællinger og øvelser eleverne har arbejdet med kan bruges hjemme på skolen i både historie, billedkunst/håndværk og design og dansk.

Eleverne kan fx:

- › Lave deres eget mindesmærke over en person de vurderer er vigtig at huske i fremtiden.
- › Skrive taler om emner de selv brænder for.
- › Undersøge historiebrug i mindesmærker og taler.

Sted: Skamlingsbanken og oplevelsescenteret.

Varighed: 1,5 klokke time.

Fag: Historie og Håndværk og design.

Målgruppe: Kan tilpasses grundskolens klasser.

Kompetenceområde: Undervisningen understøtter kompetenceområderne i historie: Kildearbejde og historiebrug. Billedkunst: Billedfremstilling og billedkommunikation.

FØR, NU, FREMTID - CHRISTIANSFELD

En aktiv byvandring

Sted: Christiansfeld.

Varighed: 2 klokketimer.

Fag: Historie.

Målgruppe: Mellemtrin og udskoling.

Kompetenceområde: Undervisningsforløbet understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kildearbejde" og "historiebrug".

Arbejdsform: Hele klassen samlet.

Tag eleverne med på en byvandring i Christiansfeld, og hør om Brødremenighedens og byens spændende historie. Byvandringen tilpasses klassetrin.

Eleverne tages med på en byvandring, hvor eleverne selv deltager aktivt. Her åbnes det nære byrum op og foldes ud. De opdager, hvordan de i deres helt nære lokalområde kan møde historien.

Undervisningsforløbet starter med, at eleverne introduceres til arkiv og museum, og vi taler med dem om, hvordan man kan se lokalhistorien i landskabet og byrummet. Byvandringen består af en række stop ved steder eller bygninger, hvor der foldes en fortælling om lokalhistorien ud ved hjælp af fotos. Undervejs deltager eleverne aktivt, når de skal lede efter bygninger, følge med i vandringen på deres eget kort, lave frottage med oliekridt og tegne colour diary. Formålet er at vække elevernes fornemmelse for lokalhistorien, som den fremtræder i bybilledet.

HISTORISKE BYVANDRINGER I KOLDING

Byvandring for 0. -10. kl.

Kolding har en lang og spændende historie, der strækker sig tilbage til middelalderen. På en byvandring, der tilpasses elevernes alder, vil vi prøve at vise byens historie ud fra de spor, de forskellige perioder har sat sig i det bybillede, vi ser i dag. Byens historie er på mange måder typisk for en stor del af landets købstæder. Ved man noget om Koldings historie, så ved man næsten automatisk også en hel del om andre af Danmarks byer.

800 års historie er imidlertid lang tid, og der er næsten for meget at fortælle. Byvandringen må derfor nødvendigvis indsnævres til bestemte perioder eller temaer. Ved bestilling af byvandring skal man derfor oplyse, hvilken af de følgende fire temaer man ønsker:

Sted: I Koldings gader, mødested aftales ved booking af forløbet.

Varighed: Omkring 1 klokke time.

Fag: Historie.

Målgruppe: Alle klassetrin. Niveaut lægges efter elevernes klassetrin.

Kompetenceområder: Byvandringen understøtter kompetenceområderne for historie indenfor "kronologi og sammenhæng".

Arbejdsform: Byvandring.

› **Kolding i middelalderen:** En periode, hvor man i byens gader kunne opleve munke, spedalske, riddere – og forbrydere dingle i byens galge.

› **Kolding på Christian 4.s tid:** Byen og slottet dannede rammerne for en stor del af kongens opvækst – og Krøbbel-Johanne stod anklaget for trolddom på byens torv.

› **Slaget ved Kolding d. 23. april 1849:** Vi starter på den Gamle Kirkegård og finder de gamle krigergrave. Bagefter går vi gennem byens gader, hvor slesvig-holstenerne og danskere kæmpede en indædt kamp, og finder sporene fra slaget.

› **Kolding under besættelsen:** En af de mest dramatiske perioder i byens historie. Hvor sabotage og tysk modterror afløste hinanden – og Staldgården var hovedkvarter for Gestapo.

› **Stjerneløb – historisk byvandring med bevægelse:** Stjerneløbet har sit udgangspunkt på Akseltorv foran rådhuset. Eleverne bliver inddelt i hold og sendt ud for at løse opgaver, som man kommer tilbage med svaret på. Men pas på: Hver opgave har både en kendt og en ukendt del, så det kan betale sig at være grundig.

KONTAKT

For yderligere spørgsmål og booking:

Undervisningstilbud og forløb

skoletjenesten@kolding.dk

Vedrørende samarbejdsaftaler:

Stadsarkivar

Lene Wul

lewp@kolding.dk

Alle forløb kan også ses på www.skoletjenesten.dk

SKOLETJENESTEN
KOLDING

WWW.KOLDINGSTADSARKIV.DK